

ROZHOVOR

**Rozhovor
s místostarostkou Zdravého
města Hodonín a političkou
Projektu Zdravé město
a místní Agendy 21
Mgr. Zuzanou Domesovou**

S lidmi je třeba se pravidelně scházet a komunikovat

S otázkou sociálního vyloučení se potýká snad každé město, ale mnohá mají svůj vlastní osvědčený přístup. Jak k této problematice přistupuje Zdravé město Hodonín?

Město Hodonín podporuje finančně aktivity, které jsou určené lidem ohroženým sociálním vyloučením. Snažíme se pracovat koncepčně, tzn. konkrétně v terénu zjišťovat, kolik lidí a jaké skupiny občanů Hodonína jsou ohroženy sociálním vyloučením. Z toho také vychází náš komunitní plán sociálních služeb, který je určený pro Hodonín. V současné době usilujeme o rozšíření tohoto plánu na obce, které jsou v našem spádovém území. Naše plány ale nezůstávají jen na papíru. S lidmi pracujeme, konzultujeme s nimi jejich problémy a snažíme se jim pomoci. Umožnili jsme např. vytvoření Romského centra nebo psychocentra Domeček, které finančně podporujeme z městského rozpočtu.

V současnosti se v Hodoníně realizuje projekt „Bezbariérový Hodonín“, který již na svém počátku přinesl řadu zajímavých postřehů a informací. Můžete se o některé podělit s našimi čtenáři?

Do projektu je nutno začlenit širokou veřejnost, protože té má sloužit. Nejenom zdravotně postižené občany, ale i maminky s kočárky, seniory, ale také instituce. A zase jednat a jednat... Vtáhnout do dění občanská sdružení a s lidmi se pravidelně scházet a komunikovat. To je podstata dobrého komunitního plánování ve všech oblastech života a rozvoje města.

Co považujete ve vztahu k problematice sociálního vyloučení za největší problém z pohledu zkušené komunální političky, která se touto problematikou dlouhodobě zabývá?

O sociálním vyloučení se více mluví, než se pro lidi dělá. Sama koncepce bez financí a dobré vůle lidí na obou stranách bariéry nepomůže. Musí chtít všichni a chce to osvětu. Vezmu-li např. problematiku národnostních menšin, které jsou často ohroženy vyloučením z majoritní společnosti, je situace velmi složitá. Mají svůj jazyk a kulturu, což někdy komunikaci ještě ztěžuje, proto je

třeba přistupovat ke každému individuálně, ale zároveň mít na paměti, že nemůžeme donekonečna zvýhodňovat jedny oproti druhým.

TÉMA MĚSÍCE: „SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ“

Sociální vyloučení se může dotýkat různorodých skupin obyvatel, nejčastěji jsou zmiňováni nezaměstnaní, senioři, zdravotně postižení, příslušníci národnostních menšin či osoby bez domova. Sociálnímu vyloučení jsou ale potenciálně vystaveni všichni ti, kdo nemají např. dostatečný přístup k veřejným službám, především zdravotním a sociálním, nebo kvalitní veřejné dopravě. Každá sociálně znevýhodněná skupina obyvatel vyžaduje odlišný přístup při procesu začleňování do běžného života. Zároveň se ale ve městech, obcích a krajích České republiky osvědčuje koordinace jednotlivých aktivit zaměřených na pomoc těmto skupinám v rámci procesu komunitního plánování sociálních služeb. Jedno z prioritních témat Evropské unie představují rovné příležitosti pro všechny skupiny obyvatel, a proto jsou i u nás postupně zaváděna opatření proti diskriminaci při zaměstnávání. Sociálně vyloučeným a znevýhodněným občanům pomáhají uspět na trhu práce nejrůznější rekvalifikační kurzy, zejména jazykové a počítačové. Přínosem mohou být také rozličné formy podporovaného zaměstnávání, které představuje pro sociálně vyloučené občany často první krok k úspěšnému začlenění do společnosti. Zdravá města, obce a regiony spolupracují s řadou organizací, které se dlouhodobě

NÁRODNÍ SÍŤ ZDRAVÝCH MĚST ČR: TÉMA
Sociální začleňování

STOP
SOCIÁLNÍMU
VYLouČENÍ

věnují problematice sociálního začleňování. Získané zkušenosti mohou být inspirací pro další úspěšné projekty, což dokládá také obsah letošního třetího čísla Zpravodaje.

SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ OBYVATEL JE PROBLÉMEM MÍSTNÍM I MEZINÁRODNÍM

Téma sociálně vyloučených obyvatel a komunit je dlouhodobou prioritou Evropské unie i České republiky. Schválené evropské dokumenty i domácí legislativa si kladou za cíl snižovat počet sociálně vyloučených obyvatel a přispět k jejich úspěšnému začlenění do společnosti. Unijní i vládní programy prosazují strategii zaměstnanosti a princip rovných příležitostí. Neziskové organizace se věnují praktické pomoci sociálně vyloučeným skupinám obyvatel nejen ve Zdravých městech, obcích a regionech.

Již v roce 1961 byla v Turíně podepsána **Evropská sociální charta** (více na <http://www.cmkos.cz/eit/revido.htm>), která zaručuje ochranu základních sociálních práv občanů. Právo na ochranu před chudobou a sociálním vyloučením je v Chartě zahrnuto přijetím závazků jednotlivých zemí o přijetí koordinovaných opatření na podporu ohrožených osob v zaměstnání, bydlení, vzdělání, kultuře, sociální a lékařské pomoci. Revidovaná podoba Charty byla podepsána v roce 1996 ve Štrasburku. Evropská rada schválila v roce 2006 **Evropský sociální program 2006–2010**, který definuje dvě prioritní oblasti, zaměstnanost a soudržnou společnost, zahrnující boj s chudobou, podporu sociálního začleňování a podporu rozmanitosti a nediskriminace. Základním prvkem unijního procesu sociálního začleňování jsou pak **Národní akční plány sociálního začleňování** (více na <http://www.mpsv.cz/clanek.php?lg=1&id=1098>).

Neziskové organizace působící v oblasti sociálního začleňování se vzájemně podporují

Práci se sociálně vyloučenými skupinami obyvatel se systematicky věnují menší lokální neziskové organizace, ale také organizace s celostátní působností, jakou je např. obecně prospěšná společnost **Člověk v tísni**, která realizuje ve dvou desítkách lokalit České republiky **Programy sociální integrace** (více na <http://www.clovekvtisni.cz/index2.php?sid=113>). Součástí těchto programů je také projekt **Polis – podpora sociálně integračních politik a služeb**, který je určen lidem ohroženým sociálním vyloučením a je realizován pomocí **terénních sociálních pracovníků**. Od začátku letošního roku je v platnosti nový zákon o sociálních službách, kterému se postupně přizpůsobují poskytovatelé sociální péče. **Občanské sdružení SKOK**, spolek oborové konference nestátních neziskových organizací působících v sociální a zdravotně sociální oblasti realizuje projekt **Novou cestou k novému zákonu**, který má za cíl poskytovat poradenství v oblasti zákona č. 108/2006 Sb. a vzdělávat pracovníky poskytovatelů sociálních služeb. Sdružení SKOK od dubna letošního roku spustí internetovou poradnu pro poskytovatele sociálních služeb na adrese <http://www.skok.biz> a dne 16. května 2007 uspořádá v Praze v budově Právnické fakulty UK celostátní konferenci na téma **Sociální začleňování ve vztahu k novému zákonu**.

Více informací k aktuálním otázkám naleznete také ve speciálním březnovém bulletinu SKOKu „**Novou cestou k novému zákonu**“ (více na <http://www.skok.biz/e-bulletin.php>).

PARTNEŘI NSZM

Sociální začleňování propojuje celou řadu významných partnerů

Prevence sociálního vyloučení a podpora sociálního začleňování jsou nedílnou součástí a zároveň podmínkou udržitelného rozvoje a kvality života. Národní síť Zdravých měst proto v této oblasti dlouhodobě spolupracuje s domácími i zahraničními institucemi. Hlavním gestorem této oblasti je přirozeně **Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV)**. Spolupráce probíhá např. v oblasti mateřských center a komunitního plánování sociálních služeb, ke kterému MPSV vytvořilo metodický návod. Na místní úrovni pak tyto postupy aplikuje např. **Agora Central Europe**, ukázkový příklad úspěšné aplikace reprezentuje občanské

MINISTERSTVO
ZDRAVOTNICTVÍ

EUROPE

ICN

Informační
centrum
neziskových
organizací

sdužení **Centrum komunitní práce ve Zdravém městě Ústí nad Labem**. Dalším významným odborným partnerem je **Ministerstvo zdravotnictví**, kde se spolupráce týká např. tématu **zdravého stáří** (více v lednovém Zpravodaji NSZM 2006). Na mezinárodním poli spolupracuje NSZM s tradičním partnerem **Světovou zdravotní organizací WHO**. Řada členů NSZM v rámci této spolupráce realizuje mezinárodní akci **Pochod všech generací** probíhající především jako součást celostátní kampaně **Dny zdraví**.

Jedním z hlavních partnerů z neziskové sféry je **Informační centrum neziskových organizací – ICN**, na jehož projektu „**Stop sociálnímu vyloučení**“ spolupracuje také NSZM (více viz rubrika **Zdroje a projekty**).

Úspěšné příklady mohou městům a obcím ukázat, jak pomáhat lidem v těžkých životních situacích

Obyvatelé Zdravých měst, obcí a regionů, kteří se dostanou do obtížné životní situace nebo jsou součástí sociálně vyloučené komunity, mají možnost využít služeb neziskových organizací zaměřených na problematiku sociálního začleňování. Kromě toho mají příležitost se aktivně podílet na tvorbě komunitního Plánu zdraví a kvality života, který jim dává další možnost, jak vyjádřit svůj názor a upozornit na problémy ostatní spoluobčany, a také vedení města.

K sociálnímu začleňování trvale nebo dočasně vyloučených skupin obyvatel významně přispívají projekty podporovaného zaměstnávání a projekty zaměřené proti diskriminaci při zaměstnávání. Občanské sdružení **IQ Roma servis** realizuje ve Zdravém městě **Brno** celoroční informační a vzdělávací kampaň vyhlášenou Evropskou unií s názvem **Evropský rok rovných příležitostí pro všechny – směrem ke spravedlivé společnosti**. Do kampaně se zapojily také základní a střední školy. Jejich žáci a studenti se účastní soutěže o nejlepší scénář proti diskriminaci, kdy bude vytvořeno 12 komiksových příběhů a 6 filmů na DVD s názvem „**Jak to vidím já**“, které budou následně veřejně propagovány a distribuovány.

Jak získat práci je základní otázkou pro statisíce nezaměstnaných. Řada poradenských center proto trénuje své klienty také v umění „jak oslovit zaměstnavatele“.

Sociální vyloučení ohrožuje zdravotně postižené, ale týká se i zdravých lidí v životních obdobích, jakými jsou stáří nebo rodičovství

Ve Zdravém městě **Litoměřice** je v rámci Společného regionálního operačního programu za finanční podpory Ústeckého kraje a EU realizován projekt **Inovace integračního programu pro osoby se zdravotním postižením ve Středisku Diakonie ČCE v Litoměřicích**. Hlavním cílem projektu probíhajícího v Centru denních služeb a v Agentuře podporovaného zaměstnávání je podpora a pomoc lidem se zdravotním postižením k vyrovnání jejich příležitostí a k jejich integraci na trh práce. Do projektu se zapojují především mladí žáci praktických, pomocných a jiných speciálních škol z Litoměřicka, kteří by jinak jen těžko hledali uplatnění. Ve Zdravém městě **Říčany** byly v souvislosti s připravovaným komunitním plánem sociálních služeb zahájeny aktivity vedoucí k odstranění bariér mezi většinovou společností a sociálně vyloučenými občany. V místním Klubu Senior, součásti Komunitního centra Říčany, se výhledově počítá se semináři a vzdělávacími akcemi ve formě jazykových a počítačových kurzů pro seniory a zdravotně postižené. Centrum pro rodinu ve Zdravém městě **Hodonín** realizuje projekt **Vzdělávání maminek**, jehož cílem je prostřednictvím vzdělávacích aktivit zvyšovat kvalifikaci žen končících rodičovskou dovolenou a zvětšit tak jejich šanci např. na pracovním trhu. Podobné zaměření má také občanské sdružení Mateřské centrum Kuřátko ve Zdravé městské části **Praha - Libuš a Písnice**, které svými pestrými volnočasovými aktivitami pomáhá ženám potlačit jejich pocit izolovanosti a dezintegrace v rámci místní komunity.

Velmi často jsou ohroženi sociálním vyloučením právě senioři. K tomu, jak zvýšit jejich bezpečnost, mohou přispět i besedy s městskými strážníky, jako např. v Říčanech.

Ohroženým dětem a mládeži pomáhají nízkoprahové kluby a domy na půli cesty

Přitáhnout děti a mládež, které tráví svůj volný čas na ulicích, si klade za cíl nízkoprahový klub Futur ve Zdravém městě **Chrudim**. Klub poskytuje poradenství a sociální servis a je určen cílové skupině dětí a mládeže ve věku od 12 do 26 let. Zdravé město **Kopřivnice** již téměř 10 let provozuje Klub Kamarád, který vznikl v rámci aktivit směřujících ke „zlidštění“ sídliště Sever, a kde 90 % hostů tvoří romské děti. V roce 2001 zde byla otevřena Krizová poradna PAPERSEK, která pomáhá klientům zvládat těžké životní situace, jako jsou ztráta blízké osoby, nemoc či konflikty v rodině. V **Hodoníně** provozují Dům na půli cesty pro mladé lidi, který se věnuje klientům zařízení ústavní nebo ochranné výchovy, kteří tato zařízení opouštějí po dosažení zletilosti, mladým lidem z disfunkčních či sociálně znevýhodněných rodin a osobám propuštěným z výkonu trestu.

I v nejtěžších životních situacích mají obyvatelé Zdravých měst šanci na sociální začlenění

Ztráta domova nebo návrat z výkonu trestu znamenají často pro dotčené osoby automatické vyloučení ze společnosti. Občanské sdružení White Light I. realizuje ve Zdravém městě **Ústí nad Labem** projekt Šance 06, který pomáhá právě se sociální integrací lidí vracejících se z výkonu trestu nebo lidí v konfliktu se zákonem. Program nabízí klientům zcela konkrétní a praktické služby, jako např. pracovní, sociální a právní poradenství a také podporované zaměstnávání, které umožní klientovi najít a udržet si práci. Existuje také možnost krátkodobého zaměstnání klientů po propuštění u nasmlouvaných zaměstnavatelů. Občanské sdružení White Light I.

Databáze
DOBRÁ PRAXE

Příklady dobré praxe z dalších oblastí naleznete
v Databázi DobráPraxe - <http://www.dobrapraxe.cz>.

realizuje také program **Re-startujeme 07**, který se zabývá rekvalifikací mladých lidí. V **Litoměřicích** zase funguje úspěšně **Azylový dům pro muže bez domova**. Kromě přechodného ubytování zajišťuje toto zařízení klientům rovněž pomoc s vyřizováním dokladů a sociálních dávek či s hledáním nového zaměstnání a dalšího bydlení.

ZDROJE A PROJEKTY

Sociální začleňování je prioritou EU i v oblasti poskytování dotací

Evropské fondy podporují aktivity zaměřené na širokou oblast sociálního začleňování řadou svých dotačních titulů. Nejvýznamnějším zdrojem je bezesporu **Evropský sociální fond** (ESF), který financuje např. Operační program (OP) **Rozvoj lidských zdrojů** z dobíhající o období 2004-6 (např. Prioritní osa 2 Sociální integrace a rovnost příležitostí), nebo nový OP pro období 2007-13 **Lidské zdroje a zaměstnanost** (např. Prioritní osa 2 Aktivní politiky trhu práce či Prioritní osa 3 Sociální integrace a rovné příležitosti).

Významným zdrojem financí bude také **Integrovaný operační program** (např. Prioritní osa 2 Zvýšení kvality a dostupnosti veřejných služeb - v oblasti zaměstnanosti a sociální integrace).

Problematiku rovnosti příležitostí mužů a žen nebo zaměstnanosti bude řešit dotační titul **EQUAL** - jedna z tzv. **Iniciativ Společenství**, kterou

spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí (více informací a aktuální výzvy naleznete na <http://www.equalcr.cz>).

Specifický OP pro hlavní město Prahu s názvem **Praha Adaptabilita** je jedním ze tří programů pro realizaci podpory z **ESF** v oblasti rozvoje lidských zdrojů v ČR (např. Prioritní osa 2 Podpora vstupu na trh práce, Prioritní osa 3 Modernizace počátečního vzdělávání).

Dalším potenciálním zdrojem podporujícím různé oblasti sociální integrace je OP **Vzdělávání pro konkurenceschopnost**, příležitosti pro financování budou nabízet také dotace v rámci regionální politiky EU. Zdroje pro toto téma poskytuje rovněž Evropská komise v rámci svých vybraných programů, ale i další instituce a nadace.

Toto průřezové téma se v různých podobách objevuje téměř v každém z nabízených zdrojů EU. Více informací naleznete na <http://www.strukturalni-fondy.cz>.

STOP sociálnímu vyloučení

V lednu letošního roku představilo **Informační centrum neziskových organizací** pokračování projektu s názvem „**STOP sociálnímu vyloučení**“, jehož cílem je seznámit veřejnost, neziskové organizace i zástupce obcí a regionů s možnostmi, jak znovu zapojit sociálně vyloučené osoby zpět do běžného života. V rámci projektu proběhne řada konferencí, seminářů, workshopů a monitorovacích aktivit, na nichž se budou podílet také **Zdravá města, obce a regiony**.

Česká veřejnost a mnohdy ani zainteresované skupiny samy stále nemají příliš vysoké povědomí o možnostech sociálního začleňování dlouhodobě nezaměstnaných, zdravotně postižených nebo seniorů. Projekt „STOP sociálnímu vyloučení II“ chce o této problematice nejen informovat, ale v průběhu letošního roku postupně představí celou řadu **zajímavých a originálních možností řešení**, jejichž prezentace pak poslouží jako inspirace a návod dalším organizacím či obcím. Dílčím cílem projektu bude zaměřit se na pomoc v aplikaci nového **zákona o sociálních službách**, na čerpání prostředků ze **strukturálních fondů** v letech 2007–2013 a na efektivní nastavení systému čerpání především pro poskytovatele sociálních služeb. Důraz je kladen na aktivní přístup klientů sociálních služeb, kteří dostanou příležitost zasahovat do tvorby strategií a plánů na místní i celostátní úrovni, neboť ohrožené skupiny obyvatelstva nejsou často samy schopny hlasitě hájit své zájmy. Projekt společně realizuje konsorcium sdružující **Informační centrum neziskových organizací, SKOK** – Spolek oborové konference nestátních neziskových organizací působících v sociální a zdravotně sociální oblasti, **Národní síť Zdravých měst**, Institut pro evropskou politiku **Europeum** a **EAPN** Česká republika. Více informací naleznete na <http://neziskovky.cz/cz/icn/stop/>.

Na plenárních zasedáních vystoupili mj. také starosta města Sevilla **Alfredo Sánchez Monteseirín**, španělská ministryně životního prostředí **Cristina Narbona Ruíz** či **Dennis Meadows**, čestný člen tzv. Římského klubu (foto: ICLEI).

STALO SE

Setkání v Seville prokázalo, že udržitelný rozvoj je správnou cestou

Zástupci samospráv a dalších státních i nestátních institucí, které mají za cíl prosazovat myšlenky kvalitního a dlouhodobě udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni, se sešli na dosud největší konferenci Udržitelná města a obce (Sustainable Cities & Towns) ve španělském městě Sevilla.

Více jak 1500 účastníků z celého světa zde během pěti dnů mohlo vyslechnout desítky přednášek a zúčastnit se mnoha diskusí o tom, jak se městům a regionům daří naplňovat principy **místní Agendy 21** a tzv. **Aalborgské charty**. Jedinými signatáři Aalborgské charty – charty měst směřujících k udržitelnému rozvoji (ke stažení na http://www.aalborgplus10.dk/media/charter_czech.pdf) v ČR je město **Hlučín** a Zdravé město **Vsetín**. Takzvané Aalborgské závazky (ke stažení na http://www.aalborgplus10.dk/media/aalborg_commitments_in_czech.pdf), které např. Zdravá města, obce a regiony ve skutečnosti aktivně naplňují, dosud nepodepsala žádná česká samospráva, narozdíl např. od Vídně, Mnichova, Paříže, Říma či Edinburghu a mnohých dalších.

Svůj přístup k problematice na konferenci za Českou republiku prezentovalo rovněž Ministerstvo životního prostředí a Národní síť Zdravých měst; jejich zástupci se účastnili rovněž tzv. **Kulatého stolu místní Agendy 21**. NSZM prezentovala svůj přístup k udržitelnému rozvoji a podpoře zdraví v Sekci nazvané „**Místní akce pro zdraví**“, společně se zástupkyní Zdravého města Helsingborg paní Elisabeth Bengtsson. Ta ve své prezentaci představila praktické uplatňování metody Hodnocení dopadů na zdraví (Health Impact Assessment) a vyjádřila mj. také uznání novému informačnímu nástroji **DataPlán NSZM**.

Mezinárodní setkání na vrcholné úrovni potvrdilo, že nezbytnou součástí a podmínkou skutečného postupu směrem k udržitelnosti a kvalitě života je závazek k plnění jednotlivých konkrétních aktivit (obsažených např. v tzv. Aalborgských závazcích) a jejich sledování a vyhodnocování pomocí **kritérií a indikátorů**. Jedině tento způsob může identifikovat, zda se města, obce a regiony přibližují anebo naopak vzdalují vytýčeným cílům.

Tento Zpravodaj NSZM vznikl ve spolupráci s Informačním centrem neziskových organizací ICN a Spolkem oborové konference nestátních neziskových organizací působících v sociální a zdravotně sociální oblasti SKOK.

KONTAKTY

NSZM ČR, Šrobárova 48, 100 42 Praha 10

T: +420 602 500 639 | E: info@nszm.cz | W: www.nszm.cz

Petr Švec, národní koordinátor Projektu Zdravé město WHO v ČR

(použité ilustrační fotografie pocházejí z archivů NSZM ČR a Zdravých měst, obcí a regionů ČR)

Projekt je financován z prostředků Evropského společenství a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Finanční partneři neručí za obsah materiálů.

